

Saaja: Eduskunnan sivistysvaliokunta

Viite: Sivistysvaliokunta torstai 02.10.2025 klo 12.00 / HE 99/2025 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Business Finland kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavia huomioita asiaan:

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2026 on jouduttu laatimaan taloudellisesti haastavassa ja vaikeasti ennakoitavassa tilanteessa.

Globaalin toimintaympäristön muutokset vaikuttavat vaikeasti ennakoitavilla tavoilla myös Suomeen. Valta on globaalisti keskittymässä keskisuurille ja suurille valtioille ja suuryrityksille. Valtiot käyttävät yrityksiään lisääntyvästi poliittisina keihäänkärkinään. Kauppasodat kiihtyvät ja teollisuuspolitiikasta tulee yhä protektionistisempaa ja poliittista. Globaali yhteinen sopiminen tulee yhä vaikeammaksi, eikä sopimuksia enää välttämättä noudateta.

Kokonaisturvallisuuden merkitys korostuu. Puolustusmenot kasvavat. Kilpajuoksu mineraalien ja luonnonvarojen saatavuudesta voi johtaa sotilaallisiin konflikteihin. Mielipidevaikuttaminen, disinformaatio ja hybridioperaatiot ovat arkipäivää. Paine kriittiseen omavaraisuuteen ja riippuvuuksien vähentämiseen kasvaa. Arktisesta alueesta tulee uusi suurvaltapolitiikan kiista, mutta samalla arktisten olosuhteiden innovaatioille syntyy markkinoita.

Suomen on mukauduttava ja etsittävä ketterästi ”pelipaikkoja”. Murrosten keskellä markkinoita jaetaan uudestaan ja yritysten toimittajaverkostot muuttavat muotoaan. Tämä avaa myös uusia mahdollisuuksia: väistyvät toimittajat korvataan uusilla, jolloin ketterälle, osaavalle ja luotettavalle toimijalle avautuu mahdollisuus hakeutua uusiin houkutteleviin asemiin kansainvälisissä arvoverkostoissa. Myös kansallisella tasolla on oltavana valppaana taloudellisissa partnerisuhteissa.

Valtion T&K-panostukset lisääntyvät.

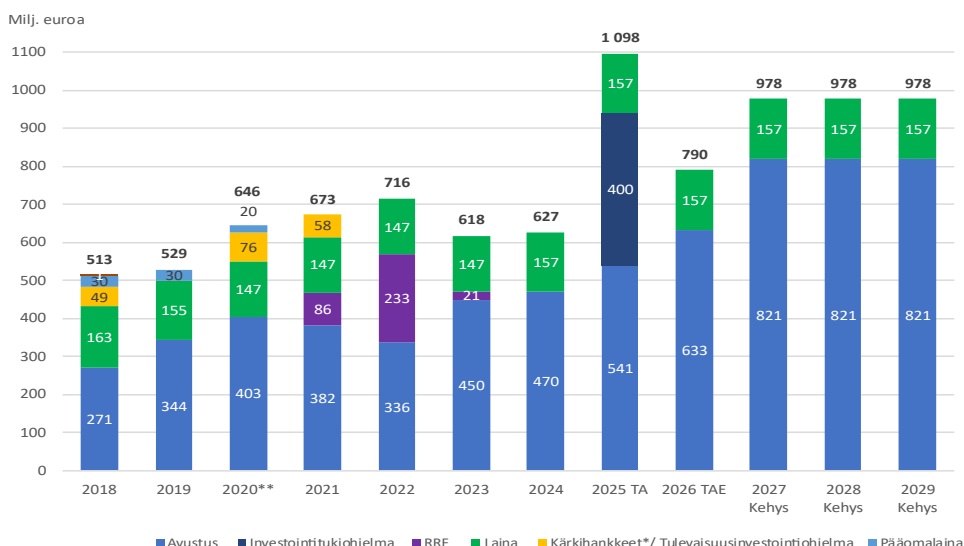
Suomi on aiemmin tunnistanut korkeatasoisen osaamisen ja TKI-toiminnan merkityksen kilpailukyvyn, tuottavuuden kasvun ja hyvinvoinnin perustana. Kestävä talouskasvu perustuu pitkällä aikavälillä tutkitusti ennen kaikkea tuottavuutta parantaviin aineettomiin investointeihin, joilla luodaan uutta osaamista ja innovaatioita. Talouskasvun turvaamisesta ja julkisen talouden vahvistamisesta nousevat tarpeet Suomen T&K-panostusten kasvattamiselle on hyvin vakuuttavasti analysoitu ja perustelu useissa viimeaikaisissa selvitys- ja valmisteluhankkeissa¹.

¹ Katso esim. (a) Vihriälä, Vesa; Holmström, Bengt; Korkman, Sixten; Uusitalo, Roope, *Talouspolitiikan strategia koronakriisissä*, Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13, (b) Kestävän kasvun työryhmä, *Kestävä talouskasvu ja hyvinvointimme tulevaisuus*, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:12, (c) Teknologianeuvottelukunta, *Suomen teknologiapoliittikka 2020-luvulla: Teknologialla ja tiedolla maailman kärkeen*, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:30, (d) Parlamentaarinen TKI-työryhmä, *Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma*: Parlamentaarisen TKI-työryhmän 2022 loppuraportti, Valtioneuvoston julkaisuja 2023:13, (e) *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030*, Hallituksen esitys HE 211/2022 vp.]

Yritysten investointipäätösten ja Suomen taloudellisen maakuva kannalta on erittäin tärkeää, että valtion T&K-panostuksien kasvattamista koskevista sitoumuksista pidetään kiinni. Valtion T&K-rahoituksen kasvua ohjaava laki ja valtion T&K-rahoituksen monivuotinen suunnitelma luovat entistä paremmin ennustettavan ja vakaamman innovaatioympäristön, joka tukee aineettomien investointien kohdentumista Suomeen. Paljon positiivista huomiota saaneesta päätöksestä perääntyminen aiheuttaisi huomattavaa haittaa Suomen kaupalliselle maakuvalle, ja Suomeen suuntautuissa investointisuunnitelmissa poliittisen riskin tulkittaisiin nousseen huomattavasti. Parhaillaan on lausuntokierroksella luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi. Esitetty muutos hidastaisi aiemmin esitettyä valtion T&K-panostusten kasvua, mutta on erittäin tärkeää, että siinä ei peräännyttä politiikkapäätöksen ytimenä olevasta periaatelinjauksesta, jonka mukaan valtio kasvattaa T&K-panostuksiaan kohti 1,2 prosentin osuutta bruttokansantuotteesta vuosikymmenen loppuun mennessä.

Business Finlandin T&K-rahoituksen myöntövaltuudet kasvavat.

Business Finlandin avustusmuotoiset T&K-toiminnan rahoitusvaltuudet ensi vuodelle ovat kasvamassa lähes 120 milj. euroa, josta yli 40% ohjautuu suoraan julkisille tutkimusorganisaatioille. Julkisen talouden suunnitelman ja T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman linjausten mukaisesti Business Finlandin avustusmuotoiset kannusteet yritysten T&K-toimintaan kasvavat noin 63 milj. eurolla, ja rahoitus yliopistojen, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja muiden julkisten organisaatioiden yritysläheiseen tutkimukseen kasvaa noin 50 milj. euroa. Suomen osallistumismaksuihin Euroopan avaruusjärjestön (ESA) T&K-ohjelmiin osallistumiseen kohdennettu rahoitus kasvaa noin 7 milj. euroa. T&K-rahoituksen lisäksi Business Finlandin tehtävänä on kohdentaa rahoitusta myös Euroopan avaruusjärjestön ohjelmatoimintaan sekä pieneltä osin innovaatioita ja kansainvälistä kasvua tukevaan toimintaan, joita ei luokitella T&K-rahoitukseksi. Nämä rahoituskohteet huomioon ottaen avustusrahoituksen kokonaismäärä nousee noin 633 milj. euron tasolle vuonna 2026. Business Finlandin myöntövaltuuksien kehitys vuosina 2018-2029 on esitetty kuvassa 1.

*) 2018 Sipilän hallituksen kärkihankerahoitus, 2020-21 Marinin hallituksen tulevaisuusinvestointiohjelma

**) ei sisällä poikkeusrahoitusta (korona)

Kuva 1: Business Finlandin rahoitusvaltuuksien kehitys 2018-2029.

Lähteet: TA 2018-2025, TAE 2026, JTS 2026-2029

Business Finlandin lainamuotoiset rahoitusvaltuudet yritysten T&K-toimintaan säilyvät entisellä tasolla, joka on noin 157 milj. euroa. Lainoista T&K-toimintaan kohdistuu valtaosa, noin 145 milj. euroa. Lainamuotoisille rahoituskannusteille on kysyntää erityisesti nopeaa kasvua tavoittelevien start up -yritysten hankkeissa sekä uusien innovatiivisten ratkaisujen skaalaamiseksi tarvittavissa kokeiluissa ja pilotoitinhankkeissa. Business Finlandin lainojen kysyntä on viime vuosina selvästi ylittänyt rahoitusvaltuuksien määrän. Kansallisten linjausten mukaisesti T&K-toiminnan rahoituskannusteiden kasvu on kuitenkin kohdennettu avustuksiin, joilla on tutkitusti suurempi vaikuttavuus kokonaan uusien rohkaiden innovaatioiden luomisessa sekä yhteistyön lisäämisessä eri kokoisten yritysten ja tutkijoiden välillä.

T&K-rahoituksen kohdentamista ja uusia avauksia ohjaa valtion T&K-rahoituksen monivuotinen suunnitelma.

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen monivuotinen suunnitelma on suurelta osin ohjannut juuri valmistunutta Business Finlandin strategiauudistusta. Business Finlandin strategiset tavoitteet ovat:

- Ennätysmäärä tuottavuutta parantavia **yksityisiä T&K- ja kasvuinvestointeja.**
- Tasoloikka **kunnianhimoon ja innovaatioyhteistyöhön.**
- Maailmanluokan edellytykset **kansallisten vahvuuksien uudistamiselle ja uusien kasvualojen synnylle.**
- Luottamus Business Finlandin **vaikuttavuuteen, vastuullisuuteen ja tehokkuuteen.**

Business Finlandin T&K-rahoituksessa käytetyt rahoitusinstrumentit ovat varsin joustavia, eikä kasvavien rahoitusvaltuuksien kohdentamiseen tarvita uusia juridisia instrumentteja. Business Finlandin rahoituskriteeristö tukee jo valmiiksi varsin hyvin valtion T&K-rahoituksen monivuotisen suunnitelman tavoitteita. Uudessa strategiassaan Business Finland kuitenkin sitoutuu rahoitusperiaatteidensa selkeyttämiseen ja rahoituspalvelujen tiivistämiseen.

Lisärahoitus kohdennetaan lähes kokonaan rahoituspalveluihin, jotka välittömästi edistävät yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä. Lisärahoituksesta tähän mennessä saatujen hyvien kokemusten pohjalta vuodelle 2026 esitetty lisärahoitus ollaan kohdentamassa pääosin samoihin toimintamuotoihin kuin kuluvana vuonna. Lisärahoituksen keskeiset käyttökohteet 2024-2025 ovat olleet:

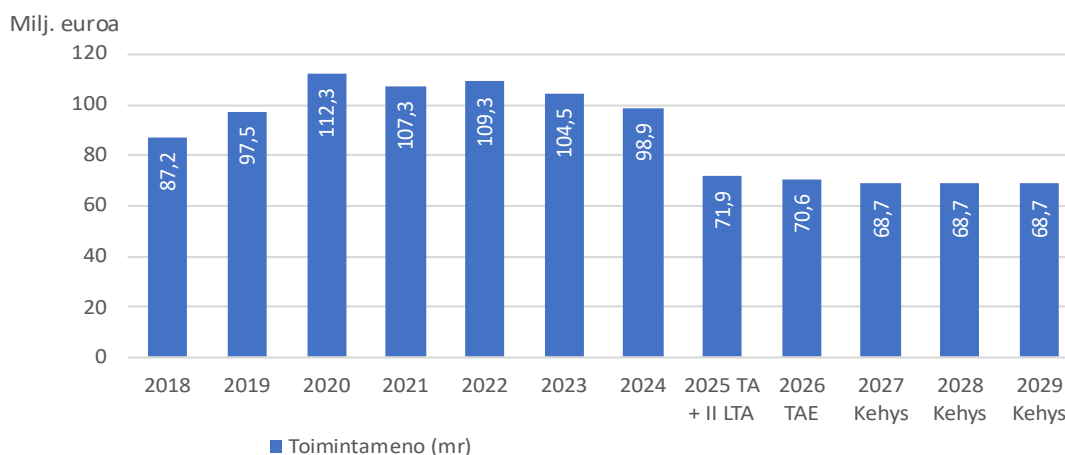
1. **Edelläkävijäyritysten vetämään, verkottuneeseen kehitystyöhön kohdistuvan Veturi-rahoitusmallin jatkaminen ja laajentaminen** (Lisärahoituksella on katettu osa kokonaispanostuksesta 187 M€). Veturiasiakkaat ovat sitoutuneet panostamaan t&k-toimintaan 3,5-kertaisesti BF-rahoituksen päälle eli T&K-työ lisääntyy yhteensä 4,5 eurolla yhtä BF-euroa kohti. Vuosina 2020-2023 veturiyritysten korkean osaamisen tehtävissä työntekijöiden määrä oli kasvanut noin 5000 työntekijällä (+ 20%). Lähes puolet veturirahoituksesta kanavoituu alihankintoina tutkimusorganisaatioille sekä pk- ja startup-yrityksille, ja tyypillisesti veturiekosysteemiin kuuluu veturiyrityksen lisäksi yli sata kumppania: eri kokoisia yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita. Vuonna 2025 veturiyritysten tutkimus- ja yrityskumppanit ovat saaneet omiin hankkeisiinsa suoraa rahoitusta 87 milj. euroa.
2. **Rahoitushaku pk-yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyöhön (11 M€).** Vuonna 2025 avasimme uuden rahoitusmahdollisuuden erityisesti ammattikorkeakoulujen ja pk-yritysten yhteistyölle: Toteutimme suunnatun rahoitushaun tutkimusorganisaatioiden hankkeille, jotka edistävät pk-yritysten edellytyksiä kasvattaa liiketoimintaansa. Rahoitusta sai 9 ammattikorkeakoulua, 5 yliopistoa, 2 tutkimuslaitosta. Haetusta rahoituksesta yli puolet kohdistui ammattikorkeakouluille. 17 hankkeessa on mukana yhteensä 100 yritystä. Näin saimme suuren joukon uusia yrityksiä mukaan tekemään t&k-yhteistyötä tutkimusorganisaatioiden kanssa.

3. **Rahoitushaku kaupallista potentiaalia osoittaville mullistaville tutkimusideoille** (Näytön paikka -haku) (10 M€). Pilotoimme kansallisten linjausten mukaista rahoitusta tutkimusavauksille, joiden kaupallinen potentiaali voidaan tunnistaa, mutta ei vielä tarkasti arvioida. Uusi rahoitusmuoto sai yliopistoissa ja korkeakouluissa erittäin positiivisen vastaanoton, ja hakemusten laatu oli erinomainen. Tutkimuksella on selvästi potentiaalia kasvattaa uudenlaista osaamispohjaa, jota yritykset voivat myöhemmin hyödyntää. Kaksivaiheisten hankkeiden ensimmäisiin vaiheisiin myönnettiin viidelle hankkeelle yhteensä 10 milj. euroa.
4. **Rahoitushaut luovien alojen T&K-toimintaan sekä luovien alojen yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyöhön** (9 M€). Kansallisten linjausten mukaisesti vahvistimme myös uusien alojen, kuten luovan alan, tuomista T&K-toiminnan piiriin. Kahdesta rahoitushausta toinen suunnattiin suoraan luovien alojen yrityksille ja tutkimusorganisaatioille ja toinen luovia aloja hyödyntäville yrityksille. Olemme myös aloittaneet sidosryhmien kanssa luovan alan kasvuhakuisten yritysten aktivoinnin klinikoilla ja viestinnällä. Suurimpina hakijoina oli pelialan toimijoita, mutta mukana oli laajasti myös luovien alojen eri toimijoilta, kuten musiikki-, elokuva- ja kirjallisuusosalta sekä arkkitehti- ja viestintätoimistoilta – näistä monet BF:lle uusia asiakkaita.

T&K-panostusten hyödyt varmistavien asiantuntijaresurssien ja innovaatiotukien leikkaukset vaikeuttavat T&K-panostusten kasvattamisella tavoiteltujen hyötyjen saavuttamista.

Muuhun innovaatiotoimintaan kuin T&K-työhön kohdistuvia rahoituskannusteita leikataan entisestään. T&K-kannusteiden lisäksi Business Finlandin kautta kohdennetaan avustusmuotoista rahoitusta sellaiseen yritysten innovatiiviseen uudistumiseen, joka ei tilastoidu T&K-toiminnaksi. Tällaisia rahoituskohteita ovat erityisesti start up -yritysten kehittäminen, viennin ja kansainvälistymisen valmistelu sekä ekosysteemikehitys. Näillä rahoituskohteilla on kiinteä yhteys T&K-toimintaan, ja ne tukevat suoraan T&K-panostuksilla tavoiteltavien hyötyjen saavuttamista. Tähän rahoitukseen on jo vuoden 2025 talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa 2026-2029 kohdennettu yhteensä 32 milj. euron leikkaukset. Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2026 tähän kokonaisuuteen kohdennetaan vielä 15 milj. euron lisäleikkaus, jolloin rahoitusta uusille hankkeille voidaan myöntää enää noin 17,5 milj. euroa. Audiovisuaalisten tuotantojen tuotantotukiin osoitettu 10 milj. euroa on rajattu leikkausten ulkopuolelle eikä sisälly edellä olevaan tarkasteluun.

Toimintamenorahoituksen leikkaukset ja jatkuvat muutokset tekevät merkittävästi lisääntyvien rahoituskannusteiden vaikuttavuuden ja vastuullisuuden turvaamisesta vaikeaa. Business Finlandin toimintamenojen kehitys vuosina 2018-2029 on esitetty kuvassa 2. Kokonaiskuvaa sekoittaa vuonna 2025 toteutettu ulkomaanverkoston rahoituksen siirto ulkoministeriölle. Vuonna 2026 ulkoministeriölle siirtyy Business Finlandista myös vienninedistämisen kotimaisia resursseja. Samaan aikaan Business Finlandille toisaalta palautetaan muun kuin vienninedistämisen resurssit ulkomailla. Vertailukelpoinen toimintamenojen rahoitus kuitenkin laskee kahdessa vuodessa (2024-2026) yhteensä 11 milj. euroa. Laskeva toimintamenojen rahoitus yhdistettynä lisääntyviin tehtäviin on hyvin ongelmallista. Toiminnan sopeuttamiseksi laskevaan toimintamenorahoitukseen Business Finland -kokonaisuudessa on käynnissä koko henkilöstöä koskevat muutos- ja YT-neuvottelut, jotka tulevat johtamaan enintään 65 työsuhteen lakkauttamiseen.

Kuva 2: Business Finlandin toimintamenojen rahoitus 2018-2029.

Lähteet: TA 2018-2025, TAE 2026, JTS 2026-2029

Business Finlandin aiemman toiminnan vaikutuksista on paljon tutkittua tietoa. Vuosina 2019–2024 on tehty noin 20 päämäärä- ja vaikuttavuusarviointia sekä noin 20 ohjelma-arviointia, joissa on arvioitu yhteensä 57 ohjelmaa. Arviointien tekijöinä on ollut 15 kotimaista ja 10 ulkomaista arviointiorganisaatiota. Yhteenveto vaikuttavuusarviointien tuloksista löytyy ”Innovaatioista kasvua ja kilpailukykyä” -raportista 2025 ([Innovaatioista kilpailukykyä ja kestäväää kasvua; Business Finlandin; tulokset ja vaikutukset](#)). Poimintoja arviointihavainnoista:

- Business Finlandin T&K-rahoituksella on myönteinen ja tilastollisesti merkitsevä vaikutus työllisyyteen ja liikevaihtoon pk-yrityksissä ja mikroyrityksissä. Oosi et al. (2024)
- Business Finlandilta saatava rahoitus korreloi yrityksen mahdollisuuteen kasvaa scaleup-yritykseksi kolmen vuoden sisällä. Oosi et al. (2024)
- T&k-tuet ovat lisänneet yritysten TKI-toimintaa ja kasvua. Erityisen vaikuttavia ovat eri TKI-yhteistyömuodoille myönnetyt tuet. Martikainen et al. (2023)
- T&k-tuet eivät syrjäytä yksityistä t&k-rahoitusta. Martikainen et al. (2023)
- Tehokkainta innovaatiopolitiikka on silloin, kun se suuntaa T&K-tuet yrityksille, joilla on suurin innovaatiokyky. Einiö et al. (2022)
- Finanssikriisin jälkeinen heikko tuottavuuskehitys ei johdu siitä, että t&k-toiminnan tuottavuusvaikutukset olisivat laskeneet. Valmari (2022)
- Tki-tuki kasvattaa merkittävästi innovaatioiden todennäköisyyttä. Van der Have (2020)
- Yhden prosentin kasvu t&k-tukieuroissa nosti otoksen yritysten t&k-intensiteettiä noin 2,5 % ja kesto oli 8 vuotta. Tuottavuuden kasvu ei poikennut vertailuryhtyksistä. Koski et al. (2020)
- Tekesin rahoituksella on kausaalinen vaikutus startup-yritysten kasvuun. Lisäksi Tekesin rahoittamien startupien toteutunut menestys vaihtelee vertailuryhmän yrityksiä enemmän, mikä viittaa oikeansuuntaiseen riskinottoon rahoitettavien hankkeiden valinnassa. Halme - Rouvinen et al. (2018)